

ДОСЛІДЖЕННЯ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ПІДЛІТКІВ З РІЗНИМ ДОСВІДОМ БАТЬКІВСЬКОГО СТАВЛЕННЯ

Степаненко М.
студентка 4 курсу
соціально- психологічного факультету

Науковий керівник:
асистент кафедри
О.Г. Шмиглюк

Проблема “копінг — поведінки” відносно нещодавно почала досліджуватися в психології. Звернення до даної проблематики спричинене специфікою поведінки людини у складних життєвих ситуаціях. Проблема копінгу досить широко досліджується в сучасній психології. Вивченням даного питання серед зарубіжних вчених займалися Р.Лазарус, А.Райт, С.Фолмен та ін.

Р.Лазарус та С.Фолькман визначили поняття «копінг» як “стратегії оволодіння та регулювання відносин з навколишнім середовищем”. Вони вважали, що функціонування копінгу визначається включенням системи адаптаційних процесів особистості в процеси вирішення проблеми. В російській психології дослідження даної проблеми було розпочато у 90-ті роки та представлено працями таких авторів як А.І.Анциферова, В.І.Голованевська, І.М.Никольська. У цих роботах описується динаміка свідомості і дії особистості у важких обставинах життя, які є результатом психічної переробки індивідом життєвих негараздів з позицій своєї, лише частково усвідомлюваною “теорії” світу.

Отже, копінг-стратегії — це засоби управління стресовими факторами, які використовує індивід для відповіді на сприйняту ним загрозу. Дане поняття об’єднує такі стратегії як когнітивні, поведінкові, емоційні за допомогою яких особистість може «задовольнити» вимоги сьогодення. На основі теоретичного та методологічного аналізу, ми можемо говорити про три особливості реагування особистості на стресову ситуацію: стратегії соціальної підтримки, стратегії вирішення проблеми та стратегії уникнення. Також, ми припускаємо існування зв’язку між копінг-стратегіями реагування на стресову ситуацію та особистісними конструктами, з яких людина формує ставлення до власного життя та життєвих труднощів. Не менш важливе значення на формування особливостей реагування підлітків у стресових ситуаціях, на нашу думку, мають особливості сімейних стосунків, тип батьківського ставлення.

З метою перевірки даного припущення, нами було проведено дослідження копінг-стратегій підлітків з різним досвідом батьківського ставлення за допомогою методики “Індикатор копінг-стратегій” (Д. Амірханом) та методики «Діагностика батьківського ставлення» (А.Я. Варга, В.В. Століна).

Дане дослідження проводилося з на базі Овруцької ЗОШ №3, вибірку склали учні 7-х класів(10 осіб) та їх батьки (10 осіб).

На основі аналізу та узагальнення отриманих даних дослідження, за методикою «Індикатор копінг-стратегій» було встановлено, що у досліджуваних переважаючими копінг - стратегіями є «уникнення проблеми»(36%); «вирішення проблеми» (33%) та «пошук соціальної підтримки»(31%). Отримані показники можуть свідчити про те, що у підлітків спостерігається висока готовність до вирішення

проблеми, що виникла в процесі життя, а також свідомий відхід від життєвих труднощів який певною мірою допомагає забезпечити емоційну стабільність.

Аналізуючи результати, отримані під час дослідження типів батьківського ставлення, нами було виявлено типові стилі батьківського ставлення: «прийняття-відторгнення»(100%),«гіперсоціалізація»(53,87%), «симбіоз»(92,03%). Отримані дані свідчать про те, що у батьківському ставленні переважає емоційне відношення до дитини. Сприймання батьками дитини такою як вона є, з її захопленнями та інтересами. Батьки намагаються більше часу проводити з дитиною, одобрявати її інтереси та плани.

Для виявлення зв'язку між типовими стилями батьківського ставлення та переважаючими копінг-стратегіями підлітків нами було використано метод статистичної кореляції Пірсона.

За результатами статистичної кореляції, ми виявили зв'язок між типами батьківського ставлення та копінг-стратегіями реагування підлітків у стресових ситуаціях:

- «уникнення проблеми» – «прийняття», ($r=0,44$) прямий обернений зв'язок;
- «уникнення проблеми» - «гіперсоціалізація», ($r=0,4$) помірний обернений зв'язок;
- «уникнення проблеми» - «симбіоз», ($r=-0,6$) помірний обернений зв'язок;
- «вирішення проблеми» - «гіперсоціалізація», ($r=0,5$) помірний прямий зв'язок;
- «вирішення проблеми» – «симбіоз», ($r=0,27$) помірний обернений зв'язок;

Отже, припущення зроблене на початку нашого дослідження про зв'язок між стилями батьківського ставлення та копінг-стратегіями підлітків у стресових ситуаціях підтвердилося: існує зв'язок між типами батьківського ставлення та проявами копінг-стратегій підлітків:

- відносини по типу «прийняття – уникнення проблеми» призводять до зниження рівня стресового стану у підлітковому віці.

- відносини типу «вирішення проблеми»-«симбіоз» призводить до формування певної дистанції між дорослими та дитиною, та використання певних особистісних ресурсів для долаання стресу.